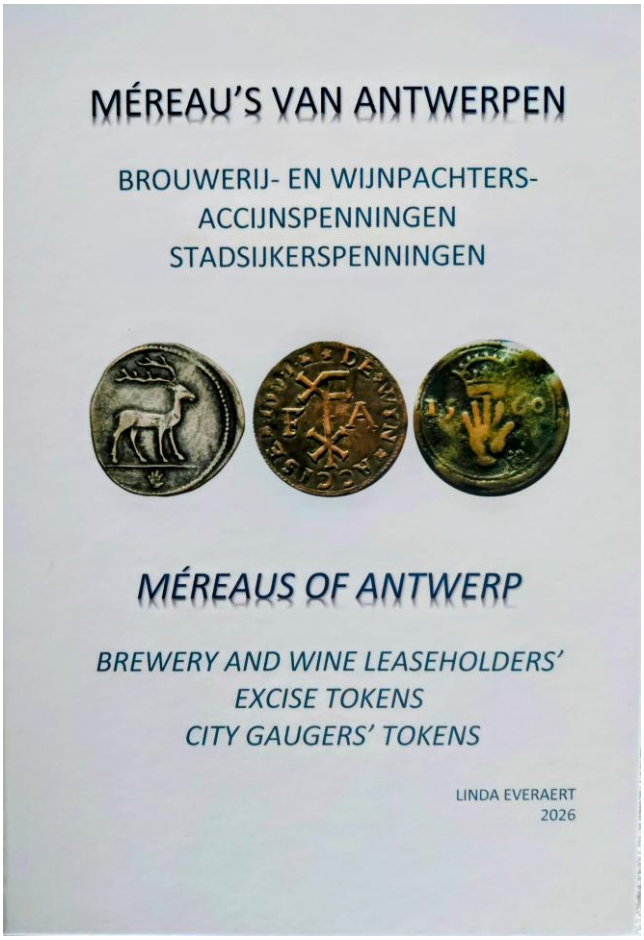
MEREAU'S VAN ANTWERPEN

BROUWERIJ- EN WIJNPACHTERSACCIJNSPENNINGEN
STADSIJKERSPENNINGEN

Linda Everaert

Brouwerij-accijnspenningen

Het bestaan van Antwerpse brouwerij-accijnspenningen zijn voor velen een onbekend gegeven. Nochtans maakten ze in de 16e eeuw deel uit van de brouwerij-administratie m.b.t. de accijnzen, een tijd van grote verwarring waar brouwerijen als het ware 'rondliepen'. Desalniettemin waren deze accijnspenningen wel het bewijs dat de brouwerijen (ondanks dat ze soms onvindbaar waren in de archieven) effectief hebben bestaan.
Ook werd er tijdens mijn onderzoek vastgesteld dat sommige brouwerij-accijnspenningen (en brouwerijen) in de numismatische wereld decennialang foutief werden benoemd.

De brouwerij-accijnspenningen en de brouwerijnaam werden bij ordonnantie vastgelegd en geregistreerd in het Antwerps accijnsbureau, en werden tussen 1557 en 1619 gebruikt in de accijnsadministratie.

Na ± 1619 raakten de brouwerij-accijnspenningen geleidelijk aan uit omloop en werd er nog uitsluitend met accijnsbiljetten gewerkt.
Op de voorzijde van de accijnspenning stond het geregistreerd symbool (uithangbord) van de brouwerij en op de keerzijde de aanduiding (initiaal) dat diende om het specifieke biersoort te benoemen. De twee meest gebruikte biersoorten waren '*knol*' en '*kuyt* (K K).
Er waren ook brouwerijen die accijnsvrije bieren leverden aan oa. de Antwerpse Munt en aan de clerus. Deze penningen waren duidelijk te onderscheiden door een ongewone keerzijde.
Op sommige accijnspenningen staan tegenstempels. Deze markeringen zijn het bewijs dat desbetreffende brouwerij handelsbetrekkingen had met Duitse steden en het Hanzehuis.

Het fascinerende aan deze accijnspenningen is dat (hoe kort de gebruiksperiode ook was) zij het onmiskenbare bewijs zijn van het bestaan van de 16e-eeuwse brouwerijen in Antwerpen.

Wijnaccijnspachterspenningen

Een wijnaccijnspachter was iemand die het recht had om accijns of belasting op wijn te innen namens de stad en daar winst uit probeerde te halen. De stad verkocht dat recht om wijnaccijns te heffen via een openbare veiling aan de hoogste bieder. In ruil voor een vast bedrag kreeg de pachter dus het exclusieve recht om wijnaccijnzen te innen. Had hij meer opgehaald dan zijn vaste bedrag was de winst voor hem.

Op de voorzijde van deze penning staat een gekroonde hand, het officiële bewijs dat de penning door de stad werd uitgegeven. Aan de hand van het huismerkteken (initialen verwerkt in een persoonlijk logo) op de keerzijde van deze penning, kon de wijnhandelaar aantonen bij welke pachter hij de accijnzen had betaald.

Stadsijkerspenningen

De stadsijkers in het 16e-eeuwse Antwerpen waren functionarissen aangesteld door het stadsbestuur. Zij waren verantwoordelijk voor het controleren en waarmerken van maten en gewichten. Om fraude door kooplui te voorkomen controleerden zij ook bier- en wijnvaten. Ze gebruikten daarvoor ijkpenningen: wanneer een handelaar zijn te ijken object - een graanmaat, een wijnvat, een weegschaal, gewichten, … - naar de stadsijker bracht, dan werd dit geverifieerd aan de hand van de officiële standaardmaten van de stad. De handelaar kreeg dan een ijkpenning die gold als bewijs dat het aangeboden item werd geijkt en dat hij het ijkgeld had betaald. Bij controle van de handelaar kon de penning dan worden getoond aan de stadsambtenaren.
Ook op de voorzijde van zo'n stadsijkerspenning staat een gekroonde hand, als officieel bewijs van uitgifte door de stad. Op de keerzijde staat in dit geval een weegschaal, het ijksymbool.

Op de maandelijkse clubbijeenkomst van Numismatica Herentals zullen er een beperkt aantal boeken ter beschikking worden gesteld. Indien u een boek wenst aan te kopen (prijs 45 euro), dan kan u zich rechtsreeks richten aan de bestuurstafel.